

4 000 000 werknemers 295 000 bedrijven 77 inspecteurs

De tragische dood van een kindje in een crèche in Mariakerke, zware arbeidsongevallen en wantoestanden bij koeriersbedrijven, mensonteerende praktijken in dure rusthuizen ... Het doet de vraag rijzen of de regelgeving die er is wel voldoende gehandhaafd kan worden. Het ACV stelt zich die vraag al veel langer als het gaat over werk.

→ Tekst **An-Sofie Bessemans** → Illustratie **Rutger Van Parys** → Foto **Karolien Coenen**

Wie al eens gepraat heeft met de nabestaanden van iemand die nooit is teruggekeerd van zijn werkplek, weet hoe hard zo'n drama erin hakt', vertelt Kris Van Eyck, expert welzijn op het werk bij het ACV. 'Helaas is de inspectiecapaciteit zeer beperkt. Slechts eens om de tientallen jaren hoeft een werkplek zich aan controle te verwachten. Er is nog veel werk aan de winkel.'

Veiligheid en welzijn

De wetgeving veiligheid en welzijn op het werk biedt een uitgebreid antwoord op de meeste risico's, maar krijgt in de praktijk niet altijd navolging. Om de toepassing ervan te verzekeren, is er bewustzijn nodig bij werkgevers en werknemers. En controle.

Een van de oplossingen is het aantal inspecteurs te vergroten. 'Momenteel zijn er zo'n 77 voltijdse inspecteurs beschikbaar om op de werkvloer de veiligheid van vier miljoen werknemers te controleren in ons land', weet Van

Eyck. 'En dat op zo'n 295 000 vestigingsplaatsen. Die menskracht moet minstens verdubbeld worden.'

Maar controle is maar een aspect van een goede naleving. Van Eyck: 'Het sanctiemechanisme moet veel zwaarder. Zeker voor risicosectoren is het belangrijk dat aan ernstige overtredingen snel gevolg wordt gegeven met onmiddellijke boetes. Tegelijk is het van ontzettend belang dat we nog veel meer inzetten op preventie en opleiding. Zeker omdat er veel meer flexibiliteit is dan vroeger: buitenlandse werknemers die niet dezelfde veiligheidsopleidingen hebben genoten komen de werkvloer versterken, mensen zonder ervaring of ernstige opleiding stromen in, er kan letterlijk spraakverwarring zijn op de werkvloer ... Risico's uitsluiten kan alleen door de regelgeving die er is zoveel mogelijk af te dwingen en zo te komen tot een mentaliteitswijziging. Ook werknemersvertegenwoordiging op de werkvloer kan hiertoe bijdragen.'

Inspecteurs getuigen:

'Alsmar meer taken, minder grondige inspectie'

Kristien Colman werkt al bijna 20 jaar als sociaal inspecteur bij de arbeidsinspectie. In het bijzonder houdt ze zich bezig met gedetacheerden in de bouwsector. 'Dat zijn werknemers van een buitenlandse onderneming die diensten aanbiedt aan Belgische klanten. Op werven achterhalen we wie werkt voor welke onderneming. Een uitdaging, want vaak zijn wel tien onderaannemers op één werf aan het werk. We gaan na hoeveel ze betaald worden en hoeveel uren ze werken. Mensen moeten hier hetzelfde loon krijgen voor hetzelfde werk als een Belgische arbeider.'

Steeds meer ligt de nadruk van de politiek op sociale fraude en sociale dumping. 'De Portugese of Poolse nummerplaten bij de werf zijn heel zichtbaar. Maar het controleren van een buitenlandse onderneming is een pak arbeidsintensiever. Onze kerntaak, het toezicht op de loon- en arbeidsvoorwaarden, ook in Belgische ondernemingen, begint daaronder te lijden. Als er een klacht komt van een werknemer, gaf dat vroeger aanleiding tot de audit van volledig bedrijf; nu blijft het in veel gevallen een beperkt onderzoek. Doordat we alsmar meer taken opgelegd krijgen, kunnen we minder diepgaand werken. In sommige regio's hebben we nog maar één controleur voor 2 500 werkgevers.'

Hoe minder controle er is, hoe meer misbruik, gaat Colman verder. 'Een baas die de kans op een controle incalculeert, heeft zijn boetegeld al klaarliggen. Oppervlakkige zwartwerkcontroles gaan rap en leveren op, maar uitbuiting en diepgaande fraude zijn niet zo evident op te sporen. We vinden zware situaties van onderbetaling, duidelijk onder het minimumloon, maanden en jaren aan een stuk. Maar die mensen klagen niet altijd, want ze verdienen geld terwijl er in het thuisland geen inkomen is.'

Dat veroorzaakt een ontwrichte arbeidsmarkt met ongelijke loonvoorwaarden, waardoor

ook Belgische werkgevers alsmar meer flexibiliteit vragen hun mensen, en overuren opdringen die niet geregistreerd worden. 'Het gevolg is dat werknemers niet meer in bepaalde sectoren willen werken. Vandaar ook de grote tekorten aan personeel. Je krijgt niet genoeg voor het zware werk dat je doet, terwijl de werkgever zegt: *Als ik jou moet betalen wat volgens de cao's betaald moet worden, dan kan ik niet op tegen de concurrentie van de fraudeurs.*'

Onuitgenodigd

Colman ziet niet meteen beterschap voor het personeelstekort bij de arbeidsinspectiediensten. 'We zoeken ook specifieke profielen zoals ingenieurs en arbeidsartsen. Maar wie gaat er geneeskunde studeren om dan in een ambtenarenbarema te werken? Je moet het ook willen, onaangekondigd en onuitgenodigd je plaats opeisen in een situatie.'

Ben Janssens, sociaal inspecteur bij de cel Grensoverschrijdende tewerkstelling van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, treedt dat bij: 'Bovendien hebben we zelf steeds minder tijd voor controle omdat we voortdurend verantwoording moeten afleggen. Procedures zijn belangrijk om rechtszekerheid te bieden, maar de hiërarchie moet vertrouwen en autonomie geven aan de inspecteurs. Zoniet krijg je uitstel van beslissingen, verwatering van acties en ongelukken. Het aanvoelen van de inspecteur op de werkvloer wordt niet meer gevraagd: alles moet gekwantificeerd worden om de tijdsbesteding te verantwoorden.'

'Daarnaast moeten we de achterpoortjes aan onze goede wetgeving sluiten. De wet lijkt soms zo gemaakt dat ondernemingen die zich door een leger advocaten laten bijstaan zich contractueel kunnen vrijstellen van inbreuken. Zo schuiven ze de verantwoordelijkheid altijd van zich af.' ■

